

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDNING FÖR TRÄDGÅRDSODLARE.

N° II.

November 1868.

7:de årg.

Af denna tidning, som uteslutande sysselsätter sig med till trädgårdsodlingen hörande ämnen och i hvilken Svenska trädgårdsföreningen, Stockholms gartnersällskap och Upsala trädgårdssällskap offentliggöra sina förhandlingar, utkommer ett nummer i hvarje månad. — Prenumerationspriset är för helt år, såväl å postkontoren och i bokhandeln, som hos redaktionen, Två riksdaler riksmünt. — Bref adresseras till Redaktionen af Tidning för trädgårdsodlare, Stockholm & Experimentalfältet.

Om trädgårdsodlingens rationella bedrifvande.

Af Vertumnus.

1.

Inledning.

Den, som härmed har äran att presentera sig för läsaren, har allt ifrån dess början med intresse följt trädgårdstidningens allvarliga och vackra bemödanden för befrämjande af vårt lands trädgårdsodling och då han tror sig ega så pass erfarenhet och anser sig besitta så mycken förmåga, att han genom sin medverkan förmodar sig kunna gagna den goda sak, för hvilken trädgårdstidningen allt igenom arbetat och arbetar, vill han härmed göra början, att söka ange huru trädgårdsodlingen i vårt land lättast bör bedrifvas, för att bli fördelaktig för odlaren och gagnande för landet i dess helhet, och han hyser den allvarliga föresatsen att icke nedlägga penan för än han lyckats — om ock i än aldrig så ringa grad — bringa trädgårdsodlingen framåt, eller att åtminstone tillvinna sig läsarens bevägenhet.

Men innan vi*) inträda på detaljernas mångskiftande fält, torde det icke vara alldeles ur vägen, att, om ock i största korthet, förutskicka några allmänna betraktelser och antydningar.

Den ekonomiska ställningen i vårt land är f. n. dålig, så dålig att det efter en femtioårig fred och hvarunder ingen nämnvärd motgång hemsökt oss, väcker hos fosterlandsvännen allvarsamma bekymmer att den kan vara sådan. Här är dock icke rätta platsen att ingå i undersökningar, rörande orsakerna till att ställningen är sådan den är, utan må de olika partierna kiffa derom i de större tidningarne. Faktum är emellertid att ställningen — och icke minst bland jordbrukarne — är dålig, men skola vi därför falla modet, skola vi feigt öfvergifva vårt fädernesland, för att söka vår utkomst i en annan verldsdel? Nej. Det bekymmer vi önekligen sjelfva dragit öfver oss, måste vi ock genom omtänka, arbetsamhet, sparsamhet och tarflighet sjelfva öfvervinna. Sverige kan och skall föda oss alla, blott vi riktigt vilja tillägna oss de egenskaper, som fordras för att bereda oss vår bergning; att påstå det svensken icke skulle kunna det, vore en beskyllning så hård, att ingen någonsin väl lärer våga en dylik.

Vi tro, och äro derom förvisso öfvertygade,

*) Vertumnus tagor sig friheten, att liksom de flesta öfriga författare kalla sig vi.

att trädgårdsodlingen, allmänt och rätt bedrifven, skulle medföra så mycken välsignelse åt vårt land, att högst få ännu torde kunna inse det, men för att detta skall kunna ske, måste gränserna emellan landtbruk och trädgårdsskötsel, mycket mer än hittills varit fallet, upphävas. Låt landtbruk delvis öfvergå till trädgårdsskötsel eller trädgårdsskötsel delvis öfvergå till landtbruk och vi skola få se, att de ekonomiska förhållandena inom vårt land skola blifva helt andra än de f. n. äro. På intet sätt kan man nämligen genom vanligt landtbruk frambringa så stor afkastning af jorden, som genom en efter ortförhållandena klokt lämpad trädgårdsodling bedrifven på ett fullt rationellt sätt. Låt derföre en del trädgårdsväxter, mer än hvad hittills varit fallet, utträda på åkern eller utvidga åtminstone till en början trädgårdens omfång betydligt och må allmänheten samtidigt lära sig taga en god del af sin föda ur trädgården. En gång måste, så framt Sverige skall kunna föda en tillväxande befolkning, allt jordbruk bli en blandning af trädgårdsskötsel och landtbruk, men redan nu borde man allmänt göra början med införandet af ett dylikt system. Det finnes ju intet som hindrar göra början med att allmänt utsträcka odlingen af de mest gifvande och lättast odlade trädgårdsväxterna till en del af åkerjorden. Låt hvitkål, morötter, kålrötter, hvitbetor o. d. omvexla med odlingen af gräs och säd, sälj endast sådant, som lätt och med fördel kan säljas, men uppfodra allt annat på kreaturen och sök på alla sätt att vinna så mycken gödsel som möjligt, för att efterhand genom riklig gödsling och omsorgsfull bearbetning kunna förbättra jorden och slutligen få all jord förvandlad till god trädgårdsjord och först då, när detta inträffat, skall vårt jordbruk bli riktigt lönande.

Men trädplanteringen måste gå hand i hand med den öfriga trädgårdsodlingen. Man bör plantera mycket, både fruktträd och allehanda andra träd. För hvarje fruktträd, som planteras å en egendom, stiger densamma i värde. Börja derföre, oförtöfvadt med att, om ock tills vidare blott i ringa omfång, plantera fruktträd på åkerfälten och efterhand äfven på ängarne, ja hvarför icke äfven i de skoglösa beteshagarne; kortligen, öfverallt der jordmånen dertill är duglig.

Använd alla till annan odling olämpliga backkullar, som möjligen förefinnas å åkerfälten till lågskogskultur, odla pil till tunnband och korgarbeten o. s. v. Vi skola i det följande lemna tydliga och säkra underrättelser, huru man vid alla dylika företag lämpligast bör gå tillväga, och vi hoppas icke allenast kunna bevisa att allehanda dylika odlingar lätt nog låta verkställa sig, utan vi hoppas äfven kunna öfvertyga en hvar, att trädgårdsodlingen, bedrifven så, som vi tänkt oss det, skall betydligt höja vårt välstånd och att det skall komma att visa sig att det handtag trädgårdsodlingen kan gifva vårt nu så betryckta landtbruk icke är ändå så alldeles att förakta.

Först och främst bör dock vid hvarje på landsbygden befintligt ställe, om ock än aldrig så litet — ja äfven vid torpet och backstugan — finnas en husbehofsträdgård, ty vår mening är visst icke, att man genom att delvis odla trädgårdsväxter å åkerfälten skulle göra trädgården öfverflödig. I trädgården måste nämligen allt sådant inrymmas, som icke med fördel kan odlas å åkerfälten, såsom tidiga äpple- och päronsorter, vid hvars skördande man skulle nedtrampa den ännu oskurna säden, bärbuskar, smultron, köksväxter af åtskilliga slag o. m. d. och om vi än vilja tillerkänna blommor blott en underordnad plats i landtmannens trädgård, ön-

ska vi dock icke att de skola saknas der, nej icke ens vid det allra anspråkslösaste hem, ty blommor pryda sin plats och äro en fägnad för ögat, likaväl vid kojan som vid palatset. Den, som har råd att hålla sig mycket blommor, må odla mycket sådana, anlägga dyrbara parker och dylika anläggningar, men den som har mindre råd må inskränka sig betydligt i den vägen, ty eljest har han sjelf blott olägenheter och bekymmer af trädgårdsodlingen och trädgårdsodlingen olägenhet af honom, enär han blir afvoigt stämd emot densamma för de offer den förorsakar honom. Kortligen, man må icke låta växthusbyggnader, krattade gångar, gräsplaner, blommor m. m. d. äta upp den egentliga trädgårdsodlingen eller låta dylika bihang bli en börda på densamma, såsom alltför ofta sker. Man må här, liksom i hvarje annat fall, aldrig glömma att ställa munnen efter matsäcken och således låta bli att offra mer på lyx, äfven i trädgårdsväg, än man har råd till. Ville man allmänt iakttaga detta, skulle man säkert slippa höra, att trädgårdsodlingen aldrig bär sig.

Vi skola i det följande så tydligt vi förmå, men tillika så kortfattadt som möjligt, söka främställa, huru man bör ställa sin trädgårdsodling, så att man på samma gång har största vinst och största glädje af densamma.

Något om anläggning af fasta trädgårdsgångar.

Försök till svar å frågan 16 i Tidning för trädgårdsodlare.

Insändaren brukar vid parkanläggningar anlägga vägar på följande sätt. För att blifva af med större sten, hafva vägarne utgräfts ända till 2 å 3 fots djup, hvori stenen lagts, den större först och sedan den mindre. Öfverst har lagts ett godt lager af mindre kullersten (ej större än knytnäfven, men väl mindre) i stället för slagen som vanligen nu mera begagnas; denna har tillstampats på vanligt sätt, härpå har lagts ett tunnt lager af torr lera, som väl söndersmulats så den uppfyllt mellanrummen mellan stenarna och litet betäckt desamma, hvarefter stampats. Sedan har vägen vattnats och derpå utspridts god strid sand, ej för mycket första gången, emedan den

vid nu till sist skedda stampning väl bör fastna bland leran. Vägen bör derpå åter beströs med sand, hvarefter den är färdig. Och har på detta sätt fasta vägar erhållits. Genom att gräfva vägar djupa har man tvänne fördelar: först erhålles jord till fyllning på andra platser och för det andra blifva de en god afdikning i trädgårdsanläggningen. Vägarne måste nämligen alltid sättas i förening med afloppstrümna.

Det bör kanske anmärkas, att för den som ej har tillgång på arbetskrafter, ej heller har en sådan plats der det behöfs, att gräfva vägarne så djupa, kan 1 å 1½ fots djup vara tillräckligt. Fördelen är att kunna undvara den kostbara slagna stenen.

C. Blomberg.

Mötet för trädgårdsodlingens idkare och vänner i Stockholm.

Våra läsare torde erinra sig att Stockholms gartnersällskap förl. vår utfärdade inbjudning till de trädgårdsodlingens idkare och vänner, som komme att besöka det tolfte allmänna svenska landtbruksmötet i Stockholm, att derstädes vid nämnde tillfälle sammanträda för att diskutera tre af sällskapet uppställda frågor. Detta sammanträde eller möte egde ock rum, ehuru det som följd af allt det myckna, som under pågående landtbruksmöte upptog alla, icke blef så talrikt besökt som önskligt varit, hvarjemte af

särskilta orsaker tiden för mötets öfverläggningar måste tilltagas särdeles knapp, och som följd deraf kunde de omfattande frågorna icke bli så grundligt behandlade som ännu förtjenste. Vi införa här nedan det af mötets sekreterare oss benäget meddelade referat öfver förhandlingarne.

Sedan hr professorn och riddaren N. J. Andersson erinrat, att den af Stockholms gartnersällskap utfärdade inbjudning till detta möte hufvudsakligen afsåge att framkalla diskussion öfver trenne frågor rörande trädgårdsodling, upp-

manades mötets deltagare att utse ordförande, samt sekreterare. Till den förra befattningen valdes enhälligt hr professor Andersson, samt till den senare undertecknad, sedan direktör N. U. Blomberg, som härtill först föreslogs, undanbedt sig uppdraget, hvarefter mötet förklarades konstitueradt.

Rörande den 1:sta af de till diskussion framställda frågorna:

Huru bör under olika förhållanden i vårt land trädgårdsskötseln bedrivas för att blifva tillfredsställande och gagnande såväl för det allmänna, som för den enskilde?
yttrades följande:

Hr direktör Lindgren, som i »Tidning för Trädgårdsodlare» redan utförligt behandlat denna fråga, hänvisade till hvad som der blifvit anfördt då ekonomisk vinning utgjorde hufvudsyftet, och erinrade, att den till diskussion uppställda frågan rätteligen ej borde uppfattas såsom ensamt berörande trädgårdsodlingens ekonomiska sida. Ett öfvertygande bevis för att trädgårdsskötsel kan göras vinstgivande finnes ju deruti, att isynnerhet vid större städer dryga arrenden kunna betalas för jord användbar härtill. Tillfredsställande blir trädgårdsodling alltid då den anordnas så att den motsvarar sitt ändamål, och för att vara gagnande för dess egare behöfver alls icke någon försäljning ur trädgården ega rum. De klagomål, som så ofta höras öfver trädgården, äro merendels högst obefogade och orättvisa, derigenom att egaren ej synes uppskatta till sitt rätta värde hvad som för hushållsbehöfven åtgår. Rättvisan fordrar, att allt hvad som tages ur trädgården bör den äfven krediteras för. I allmänhet äro trädgårdarna alltför omfattande för att kunna blifva för egaren tillfredsställande. Der endast afseende fästades vid den direkta nyttan af trädgården, borde aldrig odlas mera än som för gårdens eget behof vore erforderligt. Sådana husbehofsträdgårdar, ordentligt skötta, skulle ovilkorligen gifva sin egare full valuta för derpå nedlagda kostnader. Då större mängd grönsaker m. m. odlas än som för gårdens behof erfordras, får trädgårdsmästaren ofta använda en ej obetydlig del af sin tid till att torgföra och försälja dessa. Om sådana fall kostnaden härför rätt beräknades, skulle ofta visa sig att detta förfaringssätt snarare medför förlust än vinst.

Hr postmästaren Ekström anmärkte, att frågan ej gällde endast trädgårdsodlare till profession, utan berörde hvarje trädgårdsegares intressen. Hade haft tillfälle öfvertyga sig om att trädgårdsodling, rätt bedrifven, lemna en relativt stor afkastning, och beklagade att i vissa delar af vårt land den nästan alldeles försummas. Ansåg, att den viktigaste häftången till spridande af en allmännare håg för densamma hos det egentliga folket vore att vid landets folkskolor undervisning i trädgårdsskötsel meddelades vida allmännare än hittills, och att barnen redan vid

skolan egde tillfälle öfvertyga sig om nyttan af dess produkter. Om ändamålsenligaste sättet för yrkets bedrifvande för ekonomisk vinning torde de män af facket i Stockholm, som gjort denna uppgift till sitt »vita genus», kunna lemna de bästa upplysningar.

Hr Wennström hade ej rätt klart för sig hvad frågan egentligen gällde. Vid trädgårdsodling i inskränktare skala vore brukligt att sälja de produkter, som ej för hushållet eller egen konsumtion vore behöfliga och vore den, sålunda bedrifven, både gagnande och tillfredsställande. Innan trädgårdsskötsel kan med framgång bedrivas, måste man naturligtvis först lära sig densamma och detta vore det minsta hindret, då man endast afsåg sådana alster som för kojan behöfves. Dess låga ståndpunkt bland den egentliga arbetsklassen vore mera att tillskrifva liknöjdhet än bristande insigter, och detta härrörde i främsta rummet från ovissheten för den mindre jordbrukaren, torparen eller backstugusittaren att på längre tid få besitta den jordlapp, hvaraf han till större eller mindre del skall hafva sin utkomst. Om denna talrika klass tillförsäkrades längre besittningsrätt till jorden, skulle hägen för dess förbättrande och försättande i för trädgårdsodling erforderligt skick med säkerhet vakna. Synnerligast vore fruktträdsskötselns allmännare bedrifvande af vigt. Om träd uppdragas af kärnor efter våra ädlare fruktslag, är man fullt viss om att åtminstone ett träd på hundra lemna utmärkt frukt, på samma gång som man erhåller hårdiga och varaktiga träd.

Trädgårdsmästeri, såsom yrke bedrifvet, blir lönande i närheten af större städer, synnerligast då odlingarna ej äro af större omfång än att mästaren kan tillse och deltaga i trädgårdens skötande. Handelsträdgårdsmästeri efter utländskt mönster d. v. s. då flera erfarna biträden äro behöfliga till skötande af de många olikartade göromål, som härvid förekomma, ansåg hr W. såsom ett af de sämsta eller minst lönande yrken. Atminstone syntes de försök, som här i landet blifvit gjorda att etablera större handels-trädgårdar, ej uppmuntra till efterföljd.

Att idka försäljning af trädgårdsprodukter vid landtegendomar ansåg hr W. i många fall ingalunda lönande, synnerligast då afsättningsorten vore aflägsen. Af sådana alster, som ej någon längre tid kunna förvaras, borde ej odlas mer än som på platsen kan konsumeras. Genom en omfattande odling af fruktträd kunde deremot en både för den enskilde och det allmänna gagnande trädgårdsskötsel åvägabringas. Synnerligast i södra delarne af vårt land funnos tusentals tunnland jord, som härtill väl lämpade sig. Att producera frukt kostade jernförelsevis obetydligt. Företrädesvis borde man plantera sådana sorter, som längre tid kunna förvaras. Vi se ofta våra torg öfverfyllda af frukt, hvilket bevisade att vårt klimat ej lade hinder i vägen för en allmännare fruktträdsskötsel. Hvarje jord-

innehafvare borde sjelf uppdraga sina träd af kärnor sådda på platsen, der träden skola allt framgent qvarstå. Härigenom blifva dessa härdigare och varaktigare, än sådana som uppdragas och planteras efter hittills bruklig metod, och kunna på billigt sätt stora vidder förvandlas till fruktträdgårdar, under förutsättning att den i äfven andra afseenden så förderfliga betningen ej finge ega rum.

Hr inspektör Palm på Målsåker egde tjuguarig enfarenhet om trädgårdsskötselns tillstånd i den ort, der han varit bosatt. Sedan till hvarje torpare å den egendom han förvaltade fruktträd utdelats, hade fruktstödler blifvit vida sällsynnare än förut. Ansåg, att genom odling af grönsaker, hvilka sällan felslä, kunde jordbruksarbetaren erhålla säkrare och rikligare afkastning af sin jord, än om, såsom hittills, den hufvudsakligen användes till potatis. Folkskolan borde göra till sin uppgift att bibringa folkets barn intresse för och insigter i odling af trädgårdsväxter. Att egendomsegare till sina underhafvande utdelade fruktträd vore äfven ett förträffligt sätt att befrämja saken i fråga. Att egaren till en större trädgård på landet sålde de produkter, som ej på stället förbrukades, vore såsom sig bör. Ansåg, att en köksträdgård, väl handhafd, bestämdt lönar sig; park- och blomsterträdgård deremot medtaga merendels den förtjenst, som på den förra uppstod.

Hr H. Gottschalk ansåg att man här, likaväl som i Tyskland, kunde plantera fruktträd utmed landsvägarna. Skörden kunde antingen säljas af egaren eller utarrenderas till närboende. Plantering af popplar utmed vägen borde rent af förbjudas. Trädgårdsföreningen och Experimental-fältet borde utdela fruktträd gratis till plantering för ifrågavarande ändamål.

Hr inspektör Palm påstod, att Svenska Trädgårdsföreningen utdelat träd, som burit frukt af uslaste beskaffenhet, och att denna inrättning illa motsvarade sin bestämmelse, om sådant tillätes oanmärkt passera.

Hr N. U. Blomberg upplyste att detta mycket lätt kunde förklaras på sådant sätt, att vildstammar, hvilka ofta på begäran utdelats af Trädgårdsföreningen, fått uppväxa utan att förädlas, och att sådant klander följaktligen syntes obefogadt.

Hr Ekström förvånade sig öfver att en föregående talare förordat träd, uppdragna af kärnor, till allmän plantering och sade sig ega en rakt motsatt erfarenhet mot denne, i det att han funnit de flesta kärnfruktträd lemna usel och oanvändbar frukt. Förordade att genom förädling fortplanta våra ypperliga inhemska frukt-sorter. Utländska frukt-sorter borde ej vid plantering i större skala komma i fråga.

Hr K. Forsberg yttrade, att här vid Stockholm en egendomlig princip gjort sig allmänt gällande deruti, att med allmänna medel understödda anstalter, såsom Trädgårdsföreningen, Experimen-

talfältet, Haga m. fl. kungsträdgårdar bedrefvo handel i rätt ansenlig skala. Den konkurrens, som härigenom uppstod med enskilda handels-trädgårdsiddkare, vore till stor men för dessa. Genom att till den högstbjudande och under tillbörlig kontroll utarrendera de rent ekonomiska afdelningarna af dessa statens trädgårdar, skulle nämnde missförhållande försvinna och likväl tillfälle beredas de trädgårdselever, som vid dessa uppehålla sig, att erhålla lika god praktisk undervisning som hittills. Genom att på detta sätt befria chefen för dylika anstalter från allt ekonomiskt bestyr, vore tydligt, att denne kunde med större omsorg sköta sin hufvudbefattning och derjemte i flera fall högre aflöning beredas honom än för närvarande. Anhöll, att mötet ville såsom sin åsigt uttala den mening att de ekonomiska afdelningarna vid de med allmänna medel underhållna trädgårdarna borde utarrenderas och derigenom en för den enskilde ruinerande konkurrens förekommas.

Hr Wennström genmälde å den nyss gjorda anmärkningen, rörande olämpligheten af allmän plantering af kärnfruktträd, att han af egen erfarenhet kunde intyga, att träd, uppdragna af kärnor efter ädlare frukt-sorter, burit frukt, som åtminstone i hushållet varit mycket väl användbar. Sådana hade i medeltal börjat sätta frukt i tionde året. Mellan 40 och 50 kärnträd hade hr W. redan sett bära frukt. — De som bära dålig frukt, kunde man ju med lätthet förädla. Anledningen till den allmänt gängse åsigten, att kärnstammar oftast lemna oduglig frukt, vore att söka deri att tyskarne, från hvilka vi hittills erhållit våra flesta fruktkärnor, utså kärnor efter skogs- eller cideräplen till erhållande af vildstammar, och de frukter, man stundom fått af på detta sätt tillkomna träd, varit små och sura. — Så länge fruktträd uppdragas på vanligt sätt och säljas för 1,50 å 2 rdr rmt pr st. är ej troligt, att plantering i större skala kan komma i fråga.

Hr professor Andersson tviflade på att något bestämdt svar på frågan kunde afgifvas i betraktande af vårt lands betydliga utsträckning i norr och söder och i följd deraf olika klimatförhållanden.

Hr Blomberg ansåg det af hr Forsberg framställda förslaget till offentliga trädgårdars delvisa utarrendering ingalunda leda till det afsedda målet och framdrog såsom exempel härpå Bergianska trädgården i Stockholm, hvars utarrenderande, såsom bekant, hvarken för egaren eller arrendatorn medfört synnerlig tillfredsställelse. — I aldra främsta rummet borde man genom folkskolan söka sprida håg för och insigt i trädgårdsskötsel, och hemställde, huruvida ej skäl vore, att åt sakkunnig person uppdrogs att utarbета förslag till lämpligt ordnande af denna angelägenhet genom folkskolan, hvilken man kunde hoppas få genom någon för saken intresserad riksdagsman vid riksdagen föredragen. —

Om vid skolläraretjänsterns tillsättande afseende fastades vid att den sökande egde insigter i trädgårdsskötsel vore ett stort steg redan taget för sakens befrämjande.

Hr professor Andersson upplyste, att han, i egenskap af sekreterare vid Stockholms läns hushållningssällskap, haft tillfälle bedöma huru illa vore stäldt med undervisningen i trädgårdsskötsel vid länets folkskolor. Det hade nämligen nyligen visat sig att af dess 120 socknar endast 34 st. egde trädgårdar, och att af dessa endast 2 eller 3 kunde anses väl skötta. Trodde att någon motion till riksdagen ej skulle synnerligen gagna, utan att man snarare borde anmoda hushållningssällskapen, att efter bästa förmåga verka för saken och bland annat söka anskaffa medel för skollärares vistande i stiftsstäderna, äfvensom att seminarielärover skulle, genom att få tillfälle deltaga i trädgårdsarbeten, bibringas håg och insigter i yrket.

Hr Forsberg ansåg att man i en sådan motion som den nyss föreslagna äfven borde antyda vigten af att vid landtbruksläroverken mera uppmärksamhet än hittills egnades åt undervisningen i trädgårdsskötsel.

Hr telegrafkommissarien Ringius från Piteå instämde med hvad hr ordf. samt hr Blomberg yttrade angående undervisningen vid folkskolan. En specialitet, åt hvilken hr R. ansåg synnerlig uppmärksamhet böra egnas, vore fröodling och handel med inhemska frön.

Hr professor Andersson erinrade, att trädgårdsodling ej utgjorde någon hufvudnäring för vårt land och derföre ej borde vidtagas åtgärder för dess bedrivande i större utsträckning, äfvensom att, innan mera genomgripande mått och steg vidtoges för dess befrämjande, borde man ha klart för sig, hvad man med dessa egentligen åsyftade. Bland annat syntes fröodling vara en kulturgren värd synnerligt afseende och borde frön från norra orterna hit anskaffas, och omfattande försök med sådana anställas.

Hr Blomberg hemställde, att mötet såsom direkt svar på första frågan uttalade sig för att fröodling vore både för det allmänna och den enskilde af gagn, och den derföre borde på allt sätt befrämjas.

Hr Lindgren ansåg af lika vikt att bärbuskar odlas i större skala. Instämde i den af hr Wennström uttalade åsigt om vigten af att smärre jordbrukare tillförsäkrades längre besittningsrätt på jorden, och att genom en allmännare odling af fruktträd och bärbuskar äfvensom arter och bönor jemte kålväxter en helsosam omvexling i den fattiges enformiga matordning måtte åvägbringas. För ernående af detta mål vore äfven afnöden att man lärde sig de sätt, hvarpå frukter kunna förvaras och tillredas till födoämnen, så att ej endast potatis utgjorde den fattiges vegetabiliska näringsämne. Att befrämja trädgårdsodling såsom yrke eller industri vore af underordnad vikt. Sådant som egnade sig härtill, så-

som t. ex. fröodling, tillhörde yrkesmännen att befatta sig med. Föreslog att mötet uttalade sig för nyttan af s. k. husbehofsträdgårdar, såsom direkt svar på den framställda frågan.

Hr professor Andersson yrkade på att, all den stund detta möte kommit till stånd genom Gartnersällskapets föranstaltande, mötet borde uti en skrivelse till detta, med anförande af det hufvudsakligaste af hvad dervid förekommit, uttala såsom sin enhälliga önskan, att genom Sällskapets försorg en kort och lättfattlig skrift om odling af ekonomiskt nyttiga trädgårdsväxter, jemte sätten för deras beredande till födoämne, på enklaste sätt utarbetades, och att genom ett ytterst billigt pris söka få denna så spridd som möjligt. Trodde att medel till tryckning af en sådan skulle utan svårighet kunna erhållas.

Hr grosshandlaren Krook yttrade, med anledning af en föregående talares förslag att uppmana hushållningssällskapen att vidtaga åtgärder för trädgårdsskötseln's fromma, att erfarenheten visat, det dylika uppmaningar ej voro af synnerligt gagn, men att utdelning af premier utgjorde ett kraftigt medel att verka för saken. Det genom statistiken utrönta faktum att bland trädgårdsodlingens utöfvare ytterst få blifvit straffade för brott, vore ett talande bevis för det moraliska inflytande, som en nära bekantskap med naturens alster utöfvade, samt nyttan och vigten af att söka sprida ett allmännare intresse för trädgårdsskötseln. Ansåg att mötet i skrivelsen till Kongl. Landtbruksakademien, med anförande af dess uttalade önskingar, måtte anhålla att Kongl. Akademien vidtog de anordningar den kunde finna skäl till.

Hr Ekström kunde ej instämma med föregående talares omdömen öfver hushållningssällskapen. Ätminstone hade Westmanlands läns hushållningssällskap, genom att årligen utdela fruktträdstelningar samt på flera andra sätt, verkat rätt mycket för trädgårdsskötseln inom länet. Anhöll att till Gartnersällskapets utlåtande få remitterad den af hr Wennström uttalade åsigt om uppdragning af fruktträd genom kärnsådd.

Efter derom af hr ordföranden framställd proposition beslöt mötet, att såsom direkt svar på frågan antaga hr professor Anderssons förslag, nämligen:

att en kort och lättfattlig trädgårdsbok, hufvudsakligen afsedd för den mindre jordbrukaren, borde anskaffas och att utarbetandet af en sådan skulle till Gartnersällskapet öfverlemnas, samt att till samma sällskap hänskjuta pröfningen af öfriga vid mötet framställda förslag.

Rörande 2:a frågan

Hvilka åtgärder kunna och böra vidtagas för att erhålla och befordra en fullständig och tillförlig kännedom om de fruktsorter, hvilka i olika delar af vårt land visat sig hårdigast och användbarast?

yttrades följande:

Hr Lindgren ansåg frågan jemförelsevis lätt att besvara. Fruktutställningar borde årligen anställas i olika delar af landet, i så stor skala som möjligt, och de till dessa inlemnade samlingsarna derefter skickas till svenska trädgårdsföreningen, hvilken det borde åligga att närmare granska dessa och allmängöra resultatet häraf. Beträffande ordnandet af sådana fruktutställningar hänvisades till den af hr doktor Eneroth härom utgifna skrift.

Hr professor Andersson framhöll vigten af att mötet uttalade någon bestämd mening här om, och ansåg att kraftiga åtgärder borde vidtagas, för att sprida en noggrann kännedom om vårt lands många fruktsorter. Hade af egen erfarenhet funnit, att häruti, likasom äfven i fråga om de många formerna af våra kulturväxter, mycken okunnighet vore rådande. Förordade det af hr Lindgren väckta förslaget, samt att derjemte en komité af 3 eller 4 sakkunniga personer borde tillsättas, åt hvilken granskningen af de insända fruktslagen skulle uppdragas, äfvensom att utvägar måtte beredas, att låta någon lämplig person resa omkring i landet för att undersöka fruktsorterna i rikets olika delar. Med fullt erkännande af doktor Eneroths förtjenstfulla verksamhet, ansågs professor A. att äfven en annan person borde beredas tillfälle att förvärfva sig grundliga insigter i ämnet, och detta kunde ej åstadkommas på annat sätt än att någon uteslutande egnade sin tid åt pomologiska studier.

Lektor Larson hemställde, om ej vore skäl att hos kongl. landbruksakademien anhålla, att

genom dess försorg hushållningssällskapen uppmanades att insända uppgifter å de fruktsorter, som i de olika provinserna allmännast förekomma och visat sig användbarast.

Hr professor Andersson upplyste, med anledning af sistnämnde förslag, att erfarenheten visat det dylika infordrade uppgifter sällan ledde till målet, eller öfver hufvud visat sig tjena till ingenting.

Sedan åtskilliga andra deltagare i mötet yttrat sig i ungefärlig öfverensstämmelse med hvad som ofvan anförts, beslöt mötet att såsom svar på frågan och såsom sin åsigt antaga

att Svenska Trädgårdsföreningen, efter inhämtande af vid mötet uttalade meningar och förslag, skulle anmodas vidtaga de mått och steg, som vore med dessa öfverensstämmande, och leda till det åsyftade resultatet.

Rörande 3:e frågan

Borde ej konservering af egna trädgårdsprodukter blifva föremål för en allmännare uppmärksamhet än hittills i vårt land? uttalade mötet, på förslag af hr Ekström, såsom sin åsigt, att dess besvarande skulle remitteras till Gartnersällskapet, på så sätt att i den skrift, som sällskapet skulle anmodas utarbета, äfven borde inflyta redogörelse för konservering af trädgårdsprodukter, förnämligast sådana som kunna anses tjenliga för fattigmans bord.

Stockholm & Rosendal i oktober 1868.

Ar. Pihl.

Litteratur.

Trädgårdsbok för Norden, omfattande anvisning till odling af de för de nordliga delarne af Sverige och Finland lämpliga matväxter. Af E. Lindgren och L. A. Ringius. Stockholm, Sigfrid Flodins förlag. Pris 40 öre.

Då ifrågavarande lilla arbete, som helt nyligen utkommit, är författadt af personer tillhörande denna tidskrifts redaktion, tillkommer det icke oss att uttala något omdöme öfver detsamma, men vi ha dock ansett oss böra fästa uppmärksamheten på dess tillvaro. Så mycket kunna vi dock säga, att afsigten med bokens utgifvande endast och allenast varit begär att gagna den höga nordens bebyggare, men sannolikt skall mången äfven längre söderut boende ur detta arbete kunna hämta en och annan nyttig upplysning, stödd på nyaste iakttagelser.

Arbetet innehåller: Förord, inledning, trädgårdens anläggande, jordens bearbetning och gödning, samt om växtföljden, köksväxtodling i allmänhet, något om köksväxters förvaring under vintern, om odlingen af de köksväxter, som anses med fördel kunna odlas i de norra orterna, nämligen:

Bönor,	Patientia,
Cikoria,	Pepparrot,
Dill,	Persilja,
Gurkor,	Potatis,
Hafrerötter,	Purjo,
Jordärtskocker,	Rofvor,
Krasse,	Rädisor,
Kummin,	Rättikor,
Kål,	Rödbetor,
Kålrabbi,	Sallat,
Kålrötter,	Scorzoner,
Lök,	Selleri,
Mangold,	Spénat,
Matrubarber,	Syra,
Mejram,	Timjan,
Molla,	Växtmärg,
Morötter,	Arter.
Palsternackor,	

Odling af bärfrukter:

Krusbär,	Smultron,
Vinbär,	Åkerbär.
Hallon,	

Arbetet innehåller, utom anvisningar afseende odlingen, äfven upplysningar rörande de flesta matväxternas tillagning.

Minneslista för trädgårdsodlare i november 1868.

Köksväxtodlingen. De, af de i förra minneslistan uppräknade arbeten, som utan fara kunnat uppskjutas och som derföre fått stå tillbaka för angelägnare göromål, verkställas i stället nu. Frön af åtskilliga köksväxter, såsom *dill*, *persilja*, *morrötter*, *pålsternackor*, *lök*, *scorzoner*, *hafvrötter*, *cikoria* och *rödbetor* sås stundom med god fördel om hösten. Jorden gräfvdes i sådant fall nu och krattas på vanligt sätt; skulle den dervid vara något sur och klibbig gör detta vid gräfning denna tid mindre, än om man bearbetade sur jord om våren, ty genom vinterköldens inverkan blir jorden efteråt luckrad och upplättad, oaktadt den är gräfd och krattad. Sedan gräfningen är verkställd, uppdragas fåror såsom på vanligt sätt till såning, men sjelfva såningen verkställs icke förr än vintern synes på allvar vilja inträda eller sedan den redan inträdd. Jorden må nämligen gerna frysa och snö falla innan såningen verkställs, ty har man blott litet passande, lös, ofrusen jord förvarad i täckt hög eller inomhus, så bortsopar man snön och verkställer såningen i de redan uppdragna fåror, hvarefter fröen öfverströs med jord. Då vintern är jemn plägar dylik höstsåning lyckas rätt bra; är den åter mycket blid, med omvexlande köld, är det osäkrare. Förde-

larne af höstsådd — då den lyckas — är att växterna bli betydligt tidigare och oftast vackrare än de som sås på våren, men då man aldrig kan förlora mer än det utsådda fröet, enär, om sådden misslyckas, man åter kan så på nytt om våren, är det alltid skäl att åtminstone försöka med litet.

Frukträdgården. Gödsling af fruktträden, på sätt i förra minneslistan nämndes, verkställs nu om det icke redan skett; likaledes läggas gödsel omkring bärbuskarne och nedgräfvdes. Krusbärs- och hallonbuskar böra helst gödslas årligen, hvaremot det är tillräckligt om vinbärsbuskarne gödslas hvar annat år. För en och annangång kan till bärbuskarnes gödsling, i stället för spillning, användas gödselvatten, hvarmed man vattnar tämligen ymnigt omkring buskarne, sedan jordytan förut blifvit uppluckrad. På smultronplantorna afskåras alla utlöpare, som möjligen förefinnas, äfvensom de yttre bladen omkring hvarje stånd, hvarefter gödsel lägges emellan dem och kan obrunnen, helst nötspillning härtill användas, men denna spillning nedgräfvdes icke, utan får quarligga ofvanpå. — Frukttrummet hålles mörkt och svalt; de i förra minneslistorna nämnda tjärkransarne på fruktträden efterses.

Minneslista för blomsterodlare i november 1868.

En stor del af de tropiska växterna hafva vid denna årstid en kort hvilotid, hvarföre temperaturen ej bör hållas så hög som vanligt. + 12 om dagen och + 8—10 om natten, kan vara alldeles tillräckligt varmt. Man upphör att bespruta växterna, och söker i stället åstadkomma den för dem oumbärliga fuktigheten i luften derigenom, att man åtminstone en gång dagligen begjuter varmkanalerna med vatten. I de kalla och tempererade husen måste man deremot nu söka hålla så torrt som möjligt. Detta kan ske, dels derigenom att man ej vattnar andra växter än de, som verkligen deraf äro i behof, och då så försigtigt, att vattnet ej rinner öfver krukans bräddar; dels derigenom, att man vid inträffande rå och fuktig väderlek eldar temligen starkt för öppna fönster och dörrar. Minst en gång hvarje månad bör en generalputsning företagas, hvarvid icke allenast sjelfva växterna med deras krukor, utan äfven hyllor och ställningar väl rengöras. Från pelargonier, gyllenlack, löfkojor m. fl. bortplockas alla gula och vissnade blad, som, om de få sitta kvar, lätt åstadkomma röta och mögel. En sak, som ej heller bör förbises, är, att draineringen i botten på krukorna är i godt skick, så att vattnet lätt och obehindradt kan afrinna. Vinterastern (*Chrysanthemum*), som i denna månad blommar rikt och vackert, bör hafva gödselvatten en gång i veckan. Har man äldre exemplar af bloddroppar (*Fuchsia*), kan man förlänga deras blomningstid

på så sätt, att man inflyttar dem i ett 12 å 15° varmt växthus, samt vattnar dem då och då med svagt gödselvatten. Merendels blomma de då tills fram mot jul, men naturligtvis ej så rikt som tidigare på året. Åtskilliga vackert blommande lökväxter kunna vid denna tid planteras uti krukor, t. ex. *Ixia*, *Tritonia*, *Sparaxis*, *Geissorhiza* m. fl. De läggas 3 å 4 i hvarje kruka, och växa bra i sandblandad löfjord. Hyacinter och andra till drifning bestämda lökar borde redan i förra månaden varit inplanterade i krukor, men blef det då försummadt kan det ännu låta sig göra. Dessa lökar kunna dock ej drivas så tidigt som de tidigare inplanterade. De till drifning insatta buskväxterna ställas helst på en särskild plats i varmhuset, hvarest de en å två gånger om dagen besprutas med kylslaget vatten. Marseiller-tazetter och enkla Duc van Toll-paner kunna i början af månaden sättas till drifning, förutsatt likväl, att de senast i början af oktober blefvo inplanterade, och blomma då mot slutet af november eller början af december. Man kan vid denna tid äfven hafva blommande exemplar af *Cyclamen*; flera sorter *Chrysanthemum*; *Primula chinensis*, bland hvars varieteter vi i synnerhet vilja rekommendera dem med fransade blommor (*Pr. ch. fimbriata*); *Valota purpurea*; *Centradenia floribunda*; *Euphorbia splendens & fulgens*; *Libonia floribunda*; *Viburnum Tinus*; *Heliotropium*; *Reseda*; *Ageratum*; *Conselinium*; *Begonia*; *Calla æthiopica*; månadsrosor, åtskilliga skarlakanspelar-

gonier och den lika vackra som tacksamma *Epi-phyllum* (*Cactus truncatum*).

Att redan nu börja betäcka de ömtåligare frilandsväxterna skulle, om ock en nått vinter infunnit sig, mera skada än gagna. Tiden för betäckningen rättar sig naturligtvis efter vintern, som ibland kan vara så mild, att man först i januari eller februari behöfver påföra betäckningen, då man deremot, om vintern är skarp, redan i början af december måste betäcka de ömtåligare växterna. Emellertid måste man redan nu ombesörja att tillräcklig täckmateriel, såsom torrt löf, granris, halm, tång, ljung, eller mossas finnes i beredskap. Om de högstammiga törnrosorna ej i förra månaden blefvo nedkrokade, måste det nu göras innan frost kommer, emedan de sedan ej låta böja sig. Alla ömtåligare träd

och buskar, som låta böja sig längs marken, nedkrokas på samma sätt som törnrosorna; de hålla sig då bättre än om de stodo upprätt. Blomstergrupperna omgrävas, såvida det ej redan är verkställt, och frö af åtskilliga ettåriga blomsterväxter, såsom *Riddarsporrar*, *Nemophila*, *Reseda* m. fl. utsås. Allt affallet löf sammankrattas. Träd och buskar planteras. Vattensjuka ställen dräneras. Gräsplaner omgrävas och löf-, ljung-, grästorf- och gödseljord samt sand, som under vintern och början af våren skall begagnas vid växternas omplantering, föras under tak. Vilda törnrosstammar planteras uti krukor, för att senare förädlas. På georginrötterna förkortas rothalsarna och etiketterna, som, sedan rötterna torkat börja lossna, fastgöras säkert o. s. v. *G. L—n.*

Diverse notiser och meddelanden.

Nytt förfarande vid uppdragning af stamrosor. I Neuberts Garten-Magazin förekommer under rubrik: *Keine Töpfe zum Veredeln der hochstammigen Rosen-Wildlinge*, en artikel öfver ett förfarande vid uppdragning af törnrosor i stamform, hvilket förefaller oss rätt praktiskt, hvarför vi här meddela ett utdrag ur nämnde artikel. Vi bedja dock på förhand få upplysa att vi ännu icke försökt metoden och rekommendera den således blott till försök. Förfarandet är följande:

I oktober månad upptagas nyponstammar på vanligt sätt, rötterna skäras likaledes på vanligt sätt skarpt tillbaka, hvarvid stammarna sorteras och sammanbindas i bundtar, 25 å 30 stycken i hvarje bundt. Dessa bundtar nedgrävas ungefär 2½ fot djupt i jorden och derofvanpå täckes med ett löflager^{*)}. I detta tillstånd lemnas stammarna till i medlet af december. Vid denna tid börjar man efterhand upptaga stammarna för att inflytta dem i varmhus. Dessförinnan omgifvas dock rötterna af en massa, bestående af skogsmossa och dyjord, på följande sätt. Ett parti mossas önderhackas fint och blandas med fuktig dyjord så att massan bildar en stadig deg. Jord och mossas måste för ändamålet finnas i förråd å en frosthärlig plats, lika så måste bindmateriel, bast eller pilvidjor finnas i beredskap.

Har man allt detta i ordning, företager man själfva arbetet. Man utbreder på planteringsbordet ett lager ren ohackad skogsmossa och breder ofvanpå detta ett lager af den ofvannämnde, af mossas och dyjord bestående, massan; nu tager man en nyponstam och inslår dess rot deri, hvarvid man binder med bast eller vidjor i flera riktningar, så att roten blir omgifven af en boll, närmast roten bestående af den ofvannämnde af mossas och dyjord bestående massan, sammanhållen af mossan och den derutanpå anbragta

*) Vi kunna icke finna något skäl hvarför de just skola behöfva nedgrävas så djupt. Icke bör man väl kunna ha att frukta för uttorkning vid denna tid, ej heller för kälans nedträngande, då jordytan täckes med löf.

Red.

bindningen. Dessa stammar ställas nu på jordgolvet eller å annan lämplig plats i ett varmhus, så tätt intill hvarandra, rotklimparne det tillåta, och öfverspritas med kylslaget vatten så ofta, att en jämn måttlig fuktighet underhålles omkring rötterna. Under denna behandling börja stammarna snart att drifva och nu företages deras förädling. Efter förädlingen är det ytterst nödigt tillse det stammarna icke lida brist på nödig fuktighet, ty en enda tillfällig uttorkning är tillräcklig att försaka förädlingens misslyckande.

Fördelarne af denna metod äro: att man slipper använda krukor; att få rum med ett större antal stammar på en gifven plats; att de lättare kunna flyttas då man behöfver putsa dem rena från stam- och rot-skott; de äro lättare att inpacka då de skola försändas, än då de stå i krukor; och äfven säger artikel-författaren, att de lättare bilda sugrötter i den rötterna omgivande mossbeklädnaden och skjuta kraftigare skott, än då de odlas uti krukor.

Annonser.

Undertecknads *Fröhandel* är numera i huset *Nr 1 Stora Nygatan*, 1 trappa upp, midt emot Elektriska Telegrafstationen.

Kataloger erhållas gratis. *E. Willk. Tjäder.*

En ogift trädgårdsmästare önskar plats. Närmare upplysningar lemnas af *E. Lindgren.*

Adress: Stockholm & Experimentalfältet.

Innehåll.

Om trädgårdsodlingens rationella bedrivande. — Något om anläggning af fasta trädgårdsgångar. — Mötet för trädgårdsodlingens idkare och vänner i Stockholm. — Litteratur. — Minneslista för trädgårdsodlare i november 1868. — Minneslista för blomsterodlare i november 1868. — Diverse notiser och meddelanden. — Annonser.

STOCKHOLM, SIGFRID FLODINS BOKTRYCKERI, 1868.